

Stichting Partners Primair Onderwijs

de Link

Medicijnverstrekking en medische handelingen

PPO de Link

Inhoudsopgave

1. Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen.....	3
2. Het kind wordt ziek op school.....	3
3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek.....	4
4. Medische handelingen.....	5
Bijlage A: Verklaring Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek.....	8
Bijlage B: (is een vervolg op bijlage A) Verklaring Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek	10
Bijlage C: Verklaring Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen	11
Bijlage D: Verklaring Bekwaam uitvoeren van medische handelingen	14
Bijlage E: Richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van.....	15

1. Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leerkrachten op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouders / verzorgers om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leerkrachten gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie. Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat leerkrachten en directies in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken.

PPO de Link realiseert zich dat wanneer er fouten worden gemaakt rond medicijnverstrekking en medisch handelen zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kan worden. Daarom is de stichting hiervoor verzekerd.

Er kunnen zich drie te onderscheiden situaties voordoen:

- Het kind wordt ziek op school;
- Ouders / verzorgers verzoeken om het verstrekken van medicijnen aan hun kind;
- Ouders / verzorgers verzoeken de leerkracht om het uitvoeren van medische handelingen op hun kind.

De eerste situatie laat de school en de leerkracht geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leerkracht moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor de individuele leerkracht geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

In de volgende paragrafen wordt elke situatie beschreven. In de bijlagen zijn de verschillende toestemmingsformulieren en de bekwaamheidsverklaring opgenomen.

2. Het kind wordt ziek op school

Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooluren last van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden. Een leerkracht verstrekt dan vaak – zonder toestemming of medeweten van ouders - een 'paracetamolletje' of behandelt de insectenbeet.

In feite is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. Daarom is het niet toegestaan om medicijnen (zoals aspirine) toe te dienen. Het bieden van eerste hulp en het verbinden van wondjes (in het kader van eerste hulp) dient vanzelfsprekend wel te gebeuren.

Uitgangspunt is dat een kind dat ziek is naar huis moet. De schoolleiding/groepsleerkracht zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.?).

Problematisch is het wanneer de ouders / verzorgers en andere aangewezen vertegenwoordigers niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. De leerkracht moet inschatten in overleg met de directeur en een BHV-er of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft zaak het kind voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders zodat we niet uitputtend alle signalen kunnen benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele zaken waarop gelet moet worden zijn:

- toename van pijn;
- misselijkheid;
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur);
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica, of zetabletten bij toevallen. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leerkracht deze middelen wil verstrekken.

De ouders hebben dus toestemming gegeven via hun verzoek. Het is van belang deze toestemming **schriftelijk** vast te leggen (bijlage A). Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Via de medicijninstructie (bijlage B) geven ouders duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leerkrachten verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school.

PPO de Link voorziet elke school van een aantal afsluitbare geldkistjes. Deze kistjes worden door de leerkrachten gebruikt om de medicijnen veilig en uit het zicht voor de leerlingen op te bergen. Bij voorkeur wordt het medicijnenkistje afgesloten opgeborgen in een kast of bureaulade. Alleen medicijnen die koel moeten worden gewaard, worden niet in de klas maar in de koelkast bewaard. De school draagt er zorg voor dat een reservesleutel van het medicijnenkistje op een voor de directeur en betreffende leerkracht bekende plek ligt.

Leerkrachten die de verantwoordelijkheid hebben voor het toedienen van medicatie, dienen zich ervan bewust te zijn dat deze verantwoordelijkheid in hun afwezigheid (compensatiedagen, ziekte, en dergelijke) door een goed geïnformeerde collega kan worden overgenomen. De directeur dient hiervan op de hoogte te zijn.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat u duidelijk alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals:

- naam,
- geboortedatum,
- adres,
- huisarts en/of specialist van het kind,
- polis nummer,
- het medicijn dat is toegediend,
- welke reacties het kind vertoont (eventueel welke fout is gemaakt)

4. Medische handelingen in principe niet, tenzij..

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde handicap zoveel mogelijk gewoon naar school gaat. Het kind heeft contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven van een schoolkind en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn handicap of ziek zijn. Gelukkig zien steeds meer scholen in hoe belangrijk het is voor het psychosociaal welbevinden van het langdurig zieke kind om, indien mogelijk, naar school te gaan.

Medische handelingen

In hoog uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leerkrachten vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. Over het algemeen worden deze handelingen door de Thuiszorg of de ouders zelf op school verricht. In zeer uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt door de ouders wel eens een beroep op de schoolleiding en

de leerkracht gedaan. Gezien de ingrijpendheid van de handelingen moet een schoolleiding een schriftelijke toestemming van de ouders vragen (bijlage C)

Wettelijke regels

Voor de hierboven genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt. De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en **geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel**. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen worden gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels te geven zijn voor schoolbesturen en leerkrachten als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Bepaalde medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen - mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Aansprakelijkheid

De bovenstaande paragraaf is ook van toepassing wanneer een leerkracht bij een leerling een medische handeling verricht. Technisch gezien vallen leerkrachten niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische- en paramedische beroepen. Soms worden leerkrachten betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in de zorg. In een dergelijk geval kan het voorkomen dat leerkrachten gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren.

Deze, niet alledaagse, positie van de leerkracht moet hierbij serieus genomen worden. Daarom moet betreffende leerkracht een gedegen instructie krijgen hoe de handeling uitgevoerd moet worden. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring (bijlage D). Dit betekent dat een leerkracht in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling. Zodoende wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.

Heeft een leerkracht geen bekwaamheidsverklaring dan kan hij bij onoordeelkundig handelen aangesproken worden voor de aangerichte schade. Een leerkracht die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handelingen verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). PPO de Link kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Alleen een leerkracht die kan bewijzen dat hij bekwaam is om een bepaalde medische handeling uit te voeren heeft van PPO de Link hiervoor toestemming.

Leerkrachten die de verantwoordelijkheid hebben voor de medische handeling, dienen zich ervan bewust te zijn dat deze verantwoordelijkheid in hun afwezigheid (compensatiedagen, ziekte, en dergelijke) door een ander moet worden overgenomen. Als er binnen de school geen tweede leerkracht bekwaam is verklaard, moet met de ouders overleg worden hoe de medische handeling uitgevoerd kan worden. De ouders kunnen op gezette tijden op school aanwezig zijn om de medische handeling zelf uit te voeren, kunnen zorgdragen dat een medisch geschoolde persoon op school komt om de handeling uit te voeren of kunnen besluiten de leerling voor de duur van de afwezigheid van de leerkracht de leerling ziek te melden. De directeur dient hiervan op de hoogte te zijn. Mocht er sprake zijn van onverhoopt langdurig verzuim, dan zal de directeur in overleg met de ouders nagaan of er alternatieve oplossingen zijn (het bekwaam van een andere leerkracht) zodat de leerling zo min mogelijk lestijd zal verzuimen.

Een leerkracht die wel een bekwaamheidsverklaring heeft maar zich niet bekwaam acht, (bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht) zal de medische handeling niet mogen uitvoeren.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen moet direct het landelijk alarmnummer 112 wordt gebeld. Alle relevante gegevens van het kind moeten dan bij de hand zijn (zie bijlage E). Het spreekt voor zichzelf dat een ernstige situatie gemeld wordt aan het bestuursbureau.

Bijlage A: Verklaring Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling: .....

Geboortedatum: .....

Adres: .....

Postcode en plaats: .....

Naam
ouder(s)/verzorger(s): .....

Telefoon thuis: .....

Telefoon werk: .....

Naam huisarts: .....

Polis nummer: .....

Telefoon: .....

Naam specialist: .....

Telefoon: .....

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

.....

Naam van het medicijn: .....

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur

..... uur

..... uur

..... uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

.....
.....

Dosering van het medicijn: .....

Wijze van toediening: .....

Wijze van bewaren: .....

Controle op vervaldatum .....

Door: (naam functie) .....

Ondergetekende,

ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leerkracht die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam ouder/verzorger : .....

Plaats : .....

Datum : .....

Handtekening : .....

Bijlage B: (is een vervolg op bijlage A) Verklaring Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

MEDICIJNINSTRUCTIE

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

..... (datum)

DOOR:

Naam: .....

Functie: .....

Van (instelling): .....

AAN:

Naam: .....

Functie: .....

Van (naam school en plaats): .....

Bijlage C: Verklaring Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen;

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenoemde ‘medische handeling’ op school bij:

Naam leerling: .....

Geboortedatum: .....

Adres: .....

Postcode en plaats: .....

Naam ouder(s)/verzorger(s): .....

Telefoon thuis: .....

Telefoon werk: .....

Naam huisarts: .....

Polis nummer: .....

Telefoon: .....

Naam specialist: .....

Telefoon: .....

Naam medisch contactpersoon .....

Telefoon: .....

Beschrijving van de ziekte waarvoor de medische handeling op school bij de leerling nodig is.

.....
.....
.....

Omschrijving van de uit te voering medische handeling

.....
.....
.....
.....

De handeling moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden

..... uur
..... uur
..... uur
..... uur

De medische handeling mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie

.....
.....
.....

Manier waarop de medische handeling moet worden uitgevoerd

.....
.....
.....
.

Eventuele extra opmerkingen

.....
.....
.....

Bekwaamheidsverklaring aanwezig   ja/ nee

Ondergetekende:

Naam ouder/verzorger   : .....

Plaats   : .....

Datum   : .....

Handtekening   : .....

Vervolg bijlage C: Verklaring Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen

INSTRUCTIE MEDISCH HANDELEN

Instructie van de medische handeling plus de controle op de juiste uitvoering is gedaan op:
..... (datum)

DOOR:

Naam: .....

Functie: .....

Van (instelling): .....

AAN:

Naam: .....

Functie: .....

Van (naam school en plaats): .....

Bijlage D: Verklaring Bekwaam uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling

.....
.....
.....

verklaart dat,

Naam werknemer : .....

Functie : .....

Werkzaam bij : .....

Na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

(naam leerling) : .....

Geboortedatum : .....

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens:

.....
.....
.....

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

.....
.....

Ondergetekende:

Naam : .....

Functie : .....

Werkzaam bij : .....

Plaats : .....

Datum : .....

Handtekening : .....

Bijlage E: Richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van

- **het toedienen van medicijnen aan een kind**
  - **het uitvoeren van een medische handeling**
-
- ❖ Laat het kind niet alleen.
Probeer rustig te blijven.
Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen
  - ❖ Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen)|
  - ❖ Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind
  - ❖ Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112
  - ❖ Geef door naar aanleiding van welk medicijn of ‘medische’ handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt)
  - ❖ Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
    - ① Naam van het kind
    - ② Geboortedatum
    - ③ Adres
    - ④ Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
    - ⑤ Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist plus polis nummer
    - ⑥ Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
  - ❖ Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
    - ① Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
    - ② Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
    - ③ In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.